

DESLAGER

ENERGIEBEWUSTE

Koninklijke
Nederlandse
Slagers

ENERGIESPECIAL 2023

**Met adviezen, tips en informatie voor de slager
en poelier over energiebesparing**

Inhoud

COLUMN	
Versneld verduurzamen	2
COLUMN	
Verlichting	3
ONDERNEMER	
Hoe lees je jouw energierekening?	4
WETTELIJK	
Hoe maak je een goede keuze bij het aangaan van een nieuw contract?	5
DE SLAGER VERTELT	
Jan Mourik: Mijn energieverbruik is met ongeveer een derde gezakt	6
ADVIES	
Informatieplicht Energiebesparing: rapporteren in 2023	9
ADVIES	
Energiecontracten: welke opties zijn er?	10
AAN HET WOORD	
John Verkoeijen: "Krijg inzicht in je verbruik"	12
ONDERNEMER	
Alles over Tegemoetkoming Energiekosten	13
ADVIES	
Investeren in zonnepanelen, krijg ik subsidie?	14
SLAGER AAN HET WOORD	
Groen rijden	16
LEVERANCIER AAN HET WOORD	
Verlichting: hoe kun je besparen?	17
LEVERANCIER AAN HET WOORD	
Koelinstallaties: welke opties zijn er?	18
CHECKLIST	20

Foto: Sam Rentmeester

VERSNELD VERDUURZAMEN

Energiebesparing en andere verduurzamingsmaatregelen, ondernemers zijn er al langer volop mee bezig. De huidige hoge prijzen voor gas en elektriciteit zijn daarvoor nog eens een extra katalysator. Ondanks onze inzet komen slaggers helaas bijna niet in aanmerking voor de TEK, de regeling tegemoetkoming energiekosten. Maar uiteindelijk is versneld verduurzamen natuurlijk wel een betere optie dan afhankelijk zijn van overheidscompensatie.

Het is goed om te zien dat KNS ook meedoet met de overheids campagne 'Zet de knop om' én met ons project Duurzaam Energie Besparen (DEB). Met DEB helpen we ondernemers die onder de energiebesparingsplicht vallen met de makkelijkste, branche specifieke maatregelen. Om zo de energierekening snel naar beneden te krijgen, zodat ze niet allemaal zelf het wiel hoeven uit te vinden. Wij gaan die tool en ondersteuning verder uitbouwen via het Energie Impuls programma, waarmee ondernemers via het DEB-platform veel informatie maar ook praktische steun kunnen krijgen.

Energiebesparing is één ding, verduurzaming gaat uiteraard verder dan het optimaliseren van verlichting, verwarming en koeling in de zaak. Bedrijven zijn ook bezig met de verdere transitie, naar een duurzamer pand, duurzamere productiemethoden. Maar hoe doe je dat, is de voornaamste vraag die wij van ondernemers krijgen. Die vraag is terecht en staat ook centraal in onze lobby in Den Haag: bied ondernemers handelingsperspectief.

We kunnen wel van alles willen en vragen, maar het moet glashelder zijn wat ondernemers kunnen of moeten doen, hoe dat kan en waar je ondersteuning kan vinden. Kleine bedrijven waar de ondernemer voor alles verantwoordelijk is, hebben behoefte aan zo min mogelijke administratieve regellast.

Hét mkb bestaat niet en mkb-bedrijven verschillen enorm qua activiteit en energiegebruik. Daarom is nodig dat ondersteuning ook passend wordt ingezet. Met de minister zijn we dan ook in gesprek over verduurzamingsprogramma's per doelgroep: kleine mkb-bedrijven mee met de huishoudens, de gemiddelde mkb'ers ondersteund via de branche zodat sectorschaalvoordeel kan worden benut en het energie-intensieve mkb via stimuleringsregelingen als de VEKI. Belangrijk is natuurlijk ook dat het mkb over voldoende financiële faciliteiten beschikt. Dat is nu nog niet het geval. En, uiteraard: de randvoorwaarden moeten op orde zijn. Dat betekent snelle procedures, voldoende capaciteit op het net en slimme governance om bedrijven op alternatieven voor gas aan te sluiten. Want je kunt wel wensen dat alle ondernemers zonnepanelen op hun dak leggen en overstappen op elektrische bestelbussen, als de netcapaciteit en de laadinfrastructuur niet toereikend zijn, komen we er niet.

Leendert-Jan Visser / Algemeen-directeur MKB-Nederland

De special 'De energiebewuste slager' is een uitgave van Koninklijke Nederlandse Slagers, behorende bij De Slager 3 2023. Deze special is een eenmalige uitgave.

ADRES

Koninklijke Nederlandse Slagers
Diepenhorstlaan 3, 2288 EW Rijswijk
Postbus 1234, 2280 CE Rijswijk
Telefoon 070 3906365, fax 070 3904459
redactie@knsnet.nl, www.knsnet.nl
Volg de KNS op Twitter: @KNSvoorslagers
Facebook: @KNSvoorslagers
Instagram: knsvoorslagers
LinkedIn: Koninklijke Nederlandse Slagers

REDACTIE

Hoofredactie: Tamara Pijnenburg.
Eindredacteur: Eva Westerhof.
Redacteuren: Maikel Nicolai, Angélique van der Poel,
Leendert-Jan Visser, Marian Lemsom,
Tamara Pijnenburg, Eva Westerhof.
De redactie van de special bedankt alle slagers
en slagerijmedewerkers voor hun bijdrage en
medewerking bij het maken van artikelen.

ART DIRECTION, GRAFISCHE VORMGEVING EN DRUK:

 Elma Media B.V.
www.elma.nl

FOTOGRAFIE

KNS, Leo de Jong (Muntz), Sam Rentmeester.

REACTIES/AANLEVEREN KOPIJ

De redactie van De Slager nodigt haar lezers uit om onderwerpen of kopij aan te dragen. Deze kun je mailen naar: redactie@knsnet.nl. De redactie behoudt het recht om hieruit een keuze te maken of niet te plaatsen. Overige reacties op de inhoud van De Slager kun je ook naar dit adres sturen.

DISCLAIMER

De Special bevat informatie die met de meeste zorgvuldigheid is samengesteld en wordt onderhouden. Desondanks kan KNS geen garantie geven dat de beschikbare informatie volledig en/of juist is. KNS aanvaardt dan ook geen aansprakelijkheid voor de eventuele gevolgen, zoals schade of gederfde winst op welke wijze dan ook als gevolg van het gebruik, het vertrouwen of op acties ondernomen naar aanleiding van informatie van KNS.

VERLICHTING

Hoe vanzelfsprekend was het. Lichten aan, deuren open ... Verduurzamen had weliswaar de aandacht maar vooral bij het maken van strategische keuzes. Verder werd er aan energie maar weinig woorden vuil gemaakt. Het was altijd goed verkrijgbaar en de kosten hadden in de slagerij eigenlijk een bijrol. Het afgelopen jaar kreeg energie helaas een hoofdrol en was het werkelijk óveral het onderwerp van gesprek, zakelijk maar ook privé. De kosten rezen de pan uit en het aantal telefoontjes van bezorgde slagers steeg. Opeens belanden we in een energiecrisis die zorgde dat de bedrijfsvoering, eigenlijk in de hele branche, zwaar onder druk kwam staan.

Van compensatie leek in eerste instantie geen sprake. Vele vergaderingen volgden, op zoek naar de oplossing bij overheid en politiek. Voorbeelden van slagers die hun verhaal wilden doen (met dank!) volgden en hielpen om zo onze problematiek, als energie-intensieve bedrijfstak, zichtbaar te maken. Een campagne over de impact van de energiecrisis op slagers en daarmee op de winkelstraat volgde en ook in de media werd duidelijk dat er een oplossing moest komen om zo verlichting te bieden voor mkb-ondernemers met een variabel energiecontract. En zo kwam er toch de TEK-regeling die voor een deel van de slagers toch een compensatie biedt, een stukje verlichting. Door het toenemend belang van energie is ook de aandacht voor verduurzamen hoger op de agenda gekomen. Daarmee is ook het idee voor deze special geboren om zo toch actiever aan de slag te kunnen met het besparen van kosten.

De voorspellingen voor dit jaar zijn niet positief, prijzen dreigen nog verder te stijgen en dat doet natuurlijk wat met de ondernemerszin. De extreem hoge prijzen, op alle fronten, vallen buiten het normale ondernemersrisico. Dat is enorm lastig en het lijkt soms uitzichtloos. Toch moeten we met elkaar positief zijn en inzoomen op de kansen die er liggen. Kansen om door creativiteit toch mooie omzet te maken en te letten op de kosten, bijvoorbeeld om te besparen op energie. De slagersbranche is veerkrachtig, ondernemers zijn creatief, flexibel en vooral ook ondernemend en oplossingsgericht. Ongetwijfeld helpen de tips en voorbeelden jou om te werken aan een stukje oplossing. Dat brengt verlichting!

Marian Lemsom / Directeur KNS

Hoe lees je jouw energierekening?

De energienota bestaat uit meer kosten dan alleen het stroomverbruik. Welke dit zijn en waarom je hiervoor betaalt lees je hier. In hoofdlijnen gaat het om leveringskosten (energietarieven), netbeheerkosten en belastingen.

Om te beginnen betaal je voor de energie die de energiemaatschappij aan jou levert. De hoogte is afhankelijk van het contract dat je hebt. Een vast, variabel of dynamisch contract. Met dynamische contracten beweeg je dagelijks, zelfs per uur, mee met de prijsontwikkelingen in de energiemarkt. Bij een variabel of dynamisch contract kan de hoogte van je maandelijkse rekening wisselen. Ook betaal je vaste leveringskosten. Dit zijn kosten die gemaakt worden voor administratie en service, zoals het versturen van nota's en het online presenteren van je kostenoverzicht.

NETBEHEERKOSTEN

Netbeheerkosten zijn de kosten voor het transport van stroom en gas door netbeheerders, zoals bijvoorbeeld Stedin of Liander. Iedereen moet deze kosten betalen aan de leverancier. Deze draagt het af aan de netbeheerder. Niet alle leveranciers splitsen deze kosten uit op de rekening, maar ze bestaan onder meer uit:

- **Periodieke aansluitvergoeding:** dit tarief is voor het in stand houden en het beheer (onderhoud) van je aansluiting (verbinding tussen energienet en meter). Het bedrag verschilt per product (elektriciteit en gas) en per netbeheerder.
- **Capaciteitstarief en vast recht:** Het capaciteitstarief is een bedrag voor het transport door leiding of kabel. Dit hangt af van hoe groot je aansluiting is, het product (elektriciteit en gas) en de netbeheerder. Je energieverbruik heeft geen invloed op deze kosten. Het vastrecht is een vast, maandelijks bedrag voor de andere kosten van de netbeheerder zoals administratiekosten.
- **Meettarief:** Tarief voor het gebruik en beheer van de elektriciteits- en gasmeter. Er zijn aparte meettarieven voor elektriciteit en gas.

Als je een grootverbruik-aansluiting hebt, dan ontvang je een rekening rechtstreeks van de netbeheerder.

In dit geval ben je ook verplicht een meetdienst bij een meetbedrijf af te nemen. Deze dienstverlening werd voorheen altijd via de netbeheerder in rekening gebracht. Recentelijk zijn de netbeheerkosten en meetdiensten losgekoppeld. In tegenstelling tot het netbeheer is er voor meetdiensten de mogelijkheid om tussen verschillende leveranciers te kiezen.

OVERHEIDSHEFFINGEN ENERGIEBELASTING

De overheid heft belasting om de verbruiker te stimuleren om minder energie te verbruiken. Voor deze belasting geldt een schijventarief en heb je de keuze om deze maandelijks of pas bij de jaarmota definitief af te rekenen.

In 2023 is het energiebelastingstel vereenvoudigd: de opslag duurzame energie (ODE) is opgenomen in de energiebelasting, waardoor de ODE in 2023 op € 0 uitkomt en vanaf 2024 wordt de ODE formeel afgeschaft. De overheid heeft in 2023 de energiebelasting op elektriciteit verhoogt. Over de eerste 10.000 kWh ligt het tarief € 0,0587 per kWh hoger dan in 2022 (energiebelasting + ODE samen).

VERMINDERING ENERGIEBELASTING

De vermindering van energiebelasting geldt voor locaties met verblijfsfunctie, zoals een woonhuis, winkel (dus ook een slagerij) of kantoor. Deze vermindering energiebelasting is een vast bedrag per aansluiting dat in mindering wordt gebracht op de verschuldigde energiebelasting.

BTW

Je betaalt btw over alle kosten voor levering, transport/netwerk, meterhuur en belasting. Van 1 juli t/m 31 december 2022 was de btw 9%, per 1 januari 2023 is deze weer net als vóór 1 juli 2022 21%.

KNS blijft de ontwikkelingen rondom de energieprijzen en de gevolgen voor de energierekening nauwlettend in de gaten houden.

Hoe maak je een goede keuze bij het aangaan van een nieuw contract?

Wellicht overweeg je om over te stappen naar een andere energieleverancier. Ga dan eerst goed op onderzoek uit voordat je dat doet. Kun je jouw huidige contract wel beëindigen of gelden er boeteclausules? Het kan natuurlijk zijn dat de boete opweegt tegen het prijsvoordeel van een nieuw contract. Als je jouw huidige contract kan opzeggen, kijk dan goed wat het nieuwe aanbod inhoudt en of dat aansluit bij jouw behoefte.

Om een goede vergelijking te maken van jouw huidige contract ten opzichte van een nieuw contract, moet je goed alles op een rij zetten. Zet daarom niet alleen de kosten voor het verbruik, maar ook de bijkomende kosten naast elkaar. Net als bij elk ander contract moet je ook bedenken welke andere afspraken je wilt maken. Je moet daarbij denken aan: wil je een vast tarief (als dat wordt geboden), voor hoe lang/welke termijn, welke opzegtermijn moet in acht worden genomen? Wat is afgesproken en moet in het contract komen te staan? Mondelinge toezeggingen zijn makkelijk gedaan, maar moeilijk te bewijzen.

BIJ WIE NEEM JE ENERGIE AF?

Het is niet altijd zo dat je direct afneemt bij de leverancier. Je hebt energiebedrijven die rechtstreeks leveren, maar je hebt ook bedrijven die zelf (collectief) inkopen en vervolgens op eigen naam energie leveren. Daarnaast heb je bedrijven, die voor jou kijken welk energiebedrijf de beste deal heeft. Je machtigt dit bedrijf om voor jou een contract af te sluiten. Naast het energiebedrijf betaal je dan dit bedrijf voor deze werkzaamheden. Ook dit soort contracten hebben een boeteclausule, die je moet betalen als je hun voorstel niet accepteert.

KLANTEN WERVEN

Energiebedrijven zelf zijn ook actief op zoek naar nieuwe klanten. In de praktijk wordt dit veelal telefonisch gedaan. Ga nooit telefonisch contractuele verplichtingen aan of wanneer ze langskomen en een aanbod doen. Deze manier van zaken doen nodigt uit tot misverstanden over wat nou eigenlijk is afgesproken en of zij jou volledig hebben geïnformeerd. De waan van de dag kan ook met zich meebrengen dat je niet alle informatie mee krijgt. In de praktijk wil zo'n bedrijf ook wel eens de indruk wekken, dat ze volledig op de hoogte zijn van jouw situatie door het noemen van je bedrijfsgegevens en zelfs jouw bankrekeningnummer. Op deze manier is er niet genoeg tijd om voor jezelf goed op een rij te zetten of dit aansluit bij jouw situatie.

BEDENKTIJD

Stem dan ook niet zomaar in en zet niet direct jouw handtekening. Maar zeg dat je eerst informatie wilt ontvangen of dat je het zelf verder uitzoekt. Hiervoor is het niet nodig om een handtekening te zetten. Een wettelijke bedenktijd is ook niet van toepassing voor bedrijven, dit is wel van toepassing voor consumenten. Sommige bedrijven hebben in hun algemene voorwaarden een contractuele bedenktijd opgenomen, maar je loopt het risico dat die verloopt zonder dat je het weet. Je kan natuurlijk ook die bedenktijd zelf bedingen, maar het beste is om eerst goed na te denken of je de contractuele verplichtingen wilt aangaan, zoals vermeld in het contract.

Het is dus belangrijk om allereerst voor jezelf in kaart te brengen wat voor energievraag jij hebt en onder welke voorwaarden je een contract wilt aangaan. Deze punten kun je dan vergelijken met het een aanbod van een nieuwe leverancier.

"DE ENERGIE-
TARIEVEN HEB JE
NIET IN DE HAND,
JE VERBRUIK WEL"

JAN MOURIK

**MIJN ENERGIEVERBRUIK
IS MET ONGEVEER EEN
DERDE GEZAKT**

Jan Mourik wilde bij zijn winkelrenovatie in 2020 als energiebesparende maatregel aanvankelijk alleen LED-verlichting invoeren. Door het enthousiasme van zijn twee zoons koos hij er tijdens de verbouwing alsnog voor om meerdere maatregelen door te voeren. “Die gehaktballetjes heb ik net gratis gebraden.”

Pa, hoe kan je energieverbruik efficiënter?, was de vraag van zijn zonen Jan en Remco. Van een energiecrisis was op dat moment nog geen sprake, maar dat energie-efficiency en duurzaamheid in toenemende mate belangrijk werden, was wel duidelijk. “Mijn architect was al vier maanden bezig, maar in overleg deden we toch nog de nodige aanpassingen in het plan.”

INSTAPPEN

Winkelcentrum De Korf in Krimpen aan den IJssel dateert uit 1974 – ‘ik speelde hier verstopperje tijdens de bouw’ – en werd drie jaar geleden grootscheeps gerenoveerd. Het slagersbedrijf zit al sinds 1916 in de familie. Jan (57) werkt al vanaf zijn dertiende mee en runt de slagerij sinds 2005 met zijn vrouw Cora. “Het doel van de verbouwing was om een moderne, toekomstgerichte slagerij neer te zetten. De achterliggende gedachte is dat als er zich over enkele jaren een overnamekandidaat aandient, die zo kan instappen.”

LED-VERLICHTING, ISOLATIE, ZONNEPANELEN EN GASLOOS

In de werkruimte achter de winkel, in de koelcel, in de winkel zelf; overal is LED-verlichting toegepast. “Het is wel verstandig een lichtadviseur te betrekken. Je wilt minstens dezelfde lichtkleur behouden, of zelfs beter. Nu, dat laatste is gelukt.” De gemetselde koelcel dateert van 1974 en je kon als je erin stond met gesloten deur naar buiten kijken, vertelt Jan. “Ik heb de muren aan beide zijden

met isolatiemateriaal laten beplakken en opnieuw betegeld. En er zijn nieuwe, beter geïsoleerde, lage deuren geplaatst met minder koudeverlies. Soms stoot iemand zijn hoofd; nou, die kijkt een volgende keer wel beter uit.” Alle koelmotoren en de aircos zijn vervangen door energiezuinige varianten. Tijdens de renovatie van het winkelcentrum heeft de eigenaar het dak vernieuwd en beter geïsoleerd. Hij gaf Jan toestemming om 29 zonnepanelen te plaatsen op het dak die 12.000 kilowatt leveren, ongeveer een kwart van zijn oorspronkelijke verbruik. De winkel is ook van het gas af. “Goed voor het imago.”

MAXIMALE AFTREK

Verbouwen betekent investeren, en duurzame maatregelen treffen betekent extra investeren. “De totale extra investering is snel terugverdiend. Zeker met de huidige energieprijzen.” Jan heeft, in overleg met zijn zoon Jan jr. die accountant is, alle duurzaamheidsmaatregelen onder de verbouwingskosten geschoven om zo de maximale investeringsaftrek te genereren. “Het was toen nog ingewikkeld en tijdrovend om voor individuele maatregelen energiesubsidie aan te vragen.” Het aanschaffen van de zonnepanelen was een extra investering.

MEEBEWEGEN MET DE ACTUELE MARKTPRIJZEN

“Na de verbouwing zaten we op een jaarverbruik van 32.000 kilowatt en toen kwam de energiecrisis. We kwamen niet in aanmerking voor de steunmaatregelen. Toen hebben we nog eens heel

kritisch naar de winkel gekeken. Ik heb een energieverbruiksmeter in de meterkast geplaatst. Daarmee zie je direct het effect als je een apparaat aanzet. We hebben een dynamisch energiecontract dat meebeweegt met de actuele marktprijzen. In de bijbehorende app zie ik de energietarieven per uur. Daar kun je op anticiperen door machines aan te zetten als de prijs laag is, of zelfs nul.” Hij wijst naar twee schalen met gehaktballetjes. “Die heb ik net gratis gebraden. In het begin werd ik wel een beetje zenuwachtig van zo werken, maar het went snel. Je leert al gauw dat als het hard waait én de zon schijnt, dat de prijzen dan dalen.”

EÉN KOELING UIT

“Ik heb toen ook afscheid genomen van mijn grote oven. In plaats van één oven die twaalf kilowatt verbruikt, heb ik nu twee nieuwe kleine elektrische ovens van elk drie kilowatt. Terwijl de gezamenlijke capaciteit hoger is. Wel zo handig als ik op zaterdag snel wat grillworst moet bijmaken. Vroeger deden we bij binnenkomst direct alle lampen aan in de winkel, nu doen we de laatste pas aan als de eerste klanten komen. Er is een energiezuinige kookketel aangeschaft. Ik heb twee diepte-koelingen en één ervan heb ik uitgezet. Die gebruik ik alleen als het heel druk is. Scheelt weer 24 uur maal 350 watt.”

SPORT

“We letten nog beter op volle ketels en ovens. Ik dacht altijd dat er maximaal zeven hammen in een ketel pasten, maar acht blijkt ook te kunnen. Ik begin

TIPS VAN JAN

- De eenvoudigste maatregel is overal LED-verlichting toepassen. Neem wel een verlichtingsexpert in de arm, die verdient zichzelf snel terug.
- Als afscheid nemen van je dure oven geen optie is, zet dan een kleine ernaast.
- Werk met grotere farces: met volle ketels en rookkasten produceer je efficiënter.
- Verslap niet nu de energietarieven dalen en houd de vinger aan de pols.

soms nog vroeger met het bereiden van maaltijden om de ochtendpieken in de stroomprijs voor te blijven. Ik ga liever vol de strijd aan dan slapend ten onder, zeg ik altijd. Op deze manier hebben we sinds september 15% bespaard op ons energieverbruik. En ik denk dat we nog wel iets kunnen zakken. Het is een sport geworden. Nu de energieprijzen dalen is het zaak om niet te verslappen.”

Aanvankelijk wilden Jan en Cora een nieuwe, moderne toonbank. Jan ging op onderzoek bij collega's en zag 'veel van hetzelfde'. “We kozen er mede daarom voor om de oude toonbank volledig te reviseren. Hij is helemaal opnieuw

opgebouwd en voorzien van nieuwe motoren. Ik heb er nog geen dag spijt van gehad, net als van de rest van de maatregelen. We zien meer klanten in de winkel en de omzet is gestegen. Dat we regiokampioen Worstmakerij van het Jaar zijn, helpt daarbij.”

Het verbruik van de slagerij daalde al met al van circa 47.000 kilowatt naar 28.000 kilowatt per jaar, en Jan denkt dat het nog wel iets lager kan. “Het is geen 'wonderverhaal'; wel een realistisch verhaal. Wij zijn niet slimmer dan een ander. We zijn niet over één nacht ijs gegaan, maar we hebben het uiteindelijk wel 'gewoon' gedaan. Nu zijn we daar heel blij mee.”

Informatieplicht Energiebesparing: rapporteren in 2023

Geldt de informatieplicht energiebesparing voor jou? Dan heb je sinds 2019 ook een informatieplicht. Je geeft ééns in de vier jaar door welke energiebesparende maatregelen je hebt genomen. Vanaf 1 juli 2023 start de nieuwe ronde. Vanaf dan kun je via het nieuwe formulier aan je informatieplicht voldoen. De deadline is 1 december 2023.

WAT HOUDT DEZE INFORMATIEPLICHT ENERGIEBESPARING IN?

Verbruikt jouw bedrijf meer dan 50.000 kWh elektriciteit of 25.000 m³ gas? Dan moet je alle energiebesparende maatregelen nemen die je binnen vijf jaar kunt terugverdienen. Verbruik je minder, dan geldt deze plicht niet voor jou. De energiebesparingsplicht gaat vanaf 2023 ook over maatregelen met een terugverdientijd van vijf jaar of minder die geen energie besparen, maar wel CO₂-uitstoot verminderen. Denk hierbij aan het opwekken van hernieuwbare energie en het overstappen naar een energiedrager met een lagere CO₂-uitstoot.

ERKENDE MAATREGELENLIJST (EML)

Als je aan de energiebesparingsplicht moet voldoen, moet je alle energiebesparende maatregelen nemen die je binnen vijf jaar kunt terugverdienen. Welke acties je precies moet (laten) uitvoeren is afhankelijk van je bedrijfstak. Sommige erkende maatregelen zijn alleen op een natuurlijk moment van toepassing. Denk aan bijvoorbeeld het isoleren van jouw ramen voor beter isolerend glas tegelijk met een gevelrenovatie. Op de website van RVO vind je de erkende maatregelenlijsten voor energiebesparing voor negentien bedrijfstakken. De EML wordt op dit moment geactualiseerd en de definitieve versie verschijnt waarschijnlijk in het eerste kwartaal van 2023.

WAAR RAPPORTEER IK?

Voor de informatieplichtronde van 2023 komt een nieuw formulier. Deze komt naar verwachting komend april beschikbaar via het eLoket van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO).

JE KUNT JE ALVAST VOORBEREIDEN. HOE?

- Gebruik het stappenplan om te bepalen welke overheidsorganisatie voor jou de milieuregels bepaalt en welke plichten voor jou van toepassing zijn.
- Heb je een Informatieplicht? Bepaal dan met het stappenplan welke Erkende Maatregelenlijst (EML) voor jou geldt en wat de lijst op hoofdlijnen inhoudt. Het stappenplan is een hulpmiddel.
- Doorloop, voordat je gaat rapporteren, de voor jou relevante categorieën op de EML met de daarbij behorende erkende maatregelen.
- Het echte rapporteren doe je in eLoket. Hier log je in met de eHerkenning van niveau 2 of hoger.

Let op: heb je al wel eHerkenning maar niet het juiste niveau of de juiste machtiging? Neem dan op tijd contact op met de leverancier van jouw eHerkenningsmiddel of met de machtigingenbeheerder van jouw bedrijf.

BELANGRIJK OM TE WETEN

Gemeenten of Omgevingsdiensten controleren of ondernemers aan de energiebesparingsplicht voldoen. Het kabinet heeft daar extra geld voor vrijgemaakt. Ga direct aan de slag en voorkom boetes. Wat kun je zelf oppakken en wat moet je laten uitvoeren?

Zorg dat je concrete plannen om te verduurzamen klaar hebt liggen. De kans is dan groter dat je bij een controle van de gemeente eerst een waarschuwing krijgt in plaats van een boete.

ENERGIESUBSIDIES EN -REGELINGEN

Of je nu kiest voor kleine ingrepen of grote acties: verduurzamen kost geld. De overheid komt je tegemoet met subsidies en financiële regelingen.

Scan de QR-code voor alle informatie over subsidies en de energiebesparingsplicht

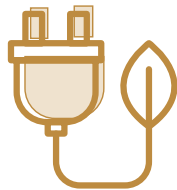
Energiecontracten: welke opties zijn er?

Veel ondernemers zijn op zoek naar (alternatieve) energiecontracten om zo het risico op kostenstijgingen en/of risico's te voorkomen. Wat zijn de mogelijkheden?

DE VOLGENDE ENERGIECONTRACTVORMEN ZIJN BESCHIKBAAR IN DE MARKT:

- Dynamische energiecontracten
- Variabele energiecontracten
- Vaste energiecontracten

Aan elke contractvorm zitten voor- en nadelen. Wij zetten deze hieronder voor je op een rij.

Voordelen dynamisch contract

- Je kunt extra besparen op je verbruik door rekening te houden met wanneer de uurprijzen laag zijn.
- Met de uurprijzen profiteer je direct van prijsdalingen. Het is transparant omdat je elk uur kunt bijhouden wat de prijs is die betaald moet worden.
- Je wordt op basis van daadwerkelijk verbruik afgerekend.

Nadelen dynamisch contract

- Met uurprijzen ondervind je ook direct de prijsstijgingen in de markt.

DYNAMISCHE ENERGIECONTRACTEN

Een dynamisch energiecontract werkt met tarieven die direct op de energiemarkt per uurprijs en op de gasmarkt per dag worden ingekocht. Een voorbeeld hiervan is onder andere Nieuwe Stroom. De elektratarieven bij een dynamisch contract verschillen per uur en hangen af van de vraag (verbruik) en het aanbod (opwekking en productie) van energie. Je kunt indien mogelijk het elektriciteitsverbruik in de slagerij sturen op de goedkoopste momenten van de dag.

Over de afgelopen jaren lag het dynamisch tarief een groot deel van de tijd onder het gemiddelde vaste tarief. Een dynamisch energiecontract kan tijdelijk duurder zijn dan een vast of variabel energiecontract, maar over afgelopen jaren was je hiermee gemiddeld het voordeligst uit. Omdat de energie dagelijks wordt ingekocht voor de volgende dag zijn er geen verborgen kosten voor de voorfinanciering van langlopende contracten. Bij een dynamisch contract is de marge van de leverancier transparant omdat deze wordt opgenomen in het contract.

VARIABEL ENERGIE CONTRACT

Een variabel energiecontract is een overeenkomst voor een onbepaalde tijd, onder meer bij Eneco, Essent of Vattenfal. Het contract loopt door, maar je kunt dit maandelijks opzeggen. Het tarief bij een variabel contract is een vast tarief voor zes maanden dat de leverancier meestal op 1 januari en 1 juli aanpast. Sinds de energiecrisis van 2022 zijn er echter steeds meer leveranciers die vaker, per kwartaal, tot zelfs maandelijks hun variabele tarieven wijzigen.

Voordelen van een variabel energiecontract

- Het contract is maandelijks opzegbaar.
- Omdat je tarieven tegenwoordig maandelijks of drie maandelijks wijzigen, kun je profiteren van prijsdalingen.

Nadeel van een variabel energiecontract

- Eventuele prijsstijgingen worden zeker doorgevoerd in jouw tarief.

VAST ENERGIECONTRACT

Een vast energiecontract is een overeenkomst met een energieleverancier voor een bepaalde tijd van 1, 2, 3, 4 of 5 jaar. Aanbieders hiervan zijn onder andere Gulff, Engie en Greenchoice via intermediairs. Hiermee zet je ook je energietarief voor stroom en/of gas voor een langere periode vast. Zeg je deze overeenkomst op voor de einddatum van het contract? Dan betaal je een opzegvergoeding aan de energieleverancier.

Het moment waarop je je energiecontract voor meerdere jaren vastzet, bepaalt hoe goed de deal is die je maakt. Net als bij het kopen of verkopen van aandelen, of het aangaan van een hypotheek. Zet je langer vast en stijgen de inkooprijzen van energie daarna flink, dan mag je je handen dichtknijpen. Je hebt de beste keuze gemaakt. Maar stijgen deze maar beperkt of dalen ze, dan had je helaas veel goedkoper uit kunnen zijn.

Het lastige is dat niemand kan voorspellen wat de inkooprijzen van energie gaan doen. Met een vast energiecontract koop je daarom vooral zekerheid voor een bepaalde tijd. Na het aflopen ervan ben je wel weer afhankelijk van hoe de energieprijzen er dan voor staan. Het is dan dus mogelijk dat je kosten in één keer sterk stijgen of juist flink naar beneden kunnen gaan. Het opzeggen van een vast contract kostte in het verleden soms maar een paar tientjes. Dat leidde bij een plotselinge daling van de inkooprijzen tot grote financiële risico's bij energiebedrijven. Dat was één van de redenen dat er amper vaste contracten werden aangeboden, andere redenen waren de hoogte van de

tarieven. De Autoriteit Consument en Markt (ACM) heeft de regels veranderd. Als een energiebedrijf een langdurig energiecontract afsluit van één of meerdere jaren tegen vaste prijzen voor gas en elektriciteit, dan kan een contract niet meer goedkoop worden opgezegd. Onder de nieuwe regels is de afkoopsom van het contract afhankelijk van hoeveel looptijd er nog over is en het prijsverschil tussen het lopende contract en een nieuw contract bij dezelfde leverancier. Als iemand pas net een contract heeft afgesloten en de prijs opeens heel hard daalt, wordt het dus duurder om van een vast contract af te komen. Deze nieuwe regeling is naar verwachting op 1 juni (2023) ingegaan en geldt alleen voor contracten die na die datum afgesloten worden.

Voordelen van een vast energiecontract

- Zekerheid van een vast tarief voor de gehele looptijd van het contract.
- Prijsstijgingen in de markt hebben geen invloed op het tarief dat jij betaalt.

Nadelen van een vast energiecontract

- Prijsdalingen zie je niet terug in je energietarief.
- Er is sprake van een opzegboete als je voor het einde van je contract overstapt.

Uiteindelijk maakt elke ondernemer zelf keuzes die passend zijn bij een eigen exploitatie. Zorg er altijd voor dat je goed alle informatie, contractdetails en mogelijkheden passend bij jouw bedrijf in beeld brengt. Bepaal vervolgens wat het beste past bij jouw bedrijfsvoering. De uiteindelijke keuze is aan jou.

SLAGER JOHN VERKOEIJEN VERTELT ZIJN VERHAAL

“Krijg inzicht in je verbruik”

Verkoeijen Partyservice en Slagerij is al jarenlang bewust bezig met besparing op energie en gas verbruik. Hij investeert in een duurzame bedrijfsvoering waardoor de kosten inzichtelijk zijn en de terugverdientijd van zijn investeringen rendabel blijven. Welke keuzes heeft hij genomen? Slager John Verkoeijen deelt zijn ervaring.

In het Venrayse is het bedrijf van John al jaren een begrip in vlees, maaltijden en catering. In 2004 werd het pand gekocht waar voormalig het slachtbedrijf Leunen in gevestigd was. Na een jaar intensief verbouwen is er een oppervlakte van 450m² aan ruimte beschikbaar gekomen. Deze ruimte is in de loop der jaren verduurzaamd. Niet alleen om de kosten te verlagen, maar ook om een steentje bij te dragen aan de energietransitie. Een opgave die volgens John een gedeelde verantwoordelijkheid is.

John begon met een slimme thermostaat om de verwarming beter in te regelen en zo het gasverbruik te verlagen, iets wat zeker gelukt is. Nu heeft hij 120 zonnepanelen, handige apps en zuinige machines. Hier is zeker veel besparing uit voortgekomen en dit gebeurt volledig in eigen beheer. Een goede adviseur heeft hij hierin helaas nog niet gevonden. De 120 zonnepanelen wekken bijna de helft van zijn stroomverbruik op. Voor zijn grote oppervlakte van 450m² wil hij graag meer zonnepanelen installeren. De extra zonnepanelen wil hij graag op zijn weiland leggen maar dit laat het bestemmingsplan niet toe. Omdenken is in deze de oplossing volgens John; “Misschien kan ik het

bestemmingsplan laten aanpassen, waar een tijd over heengaat. Ik denk graag in oplossingen. Het plan is nu om een afdak te maken achter het bedrijfsgebouw waar ik zo'n 80-100 panelen kwijt kan!”

Door de jaren heen heeft John zijn machines laten vervangen voor typen met een zuinig energielabel. Daarnaast heeft hij geïnvesteerd in een app CEMM. Deze app geeft inzicht in het energieverbruik van het bedrijfspand. De gegevens van de slimme meters van zowel elektra als gas worden verzameld en in realtime weergegeven. Je hebt dan ook direct inzichtelijk wat de zonnepanelen aan stroom produceren. John: “Deze app helpt ons met het monitoren van het energieverbruik. Hierdoor zie ik direct hoeveel stroom ik afneem uit het net en teruglever van de opwekking van de zonnepanelen. Ik kan realtime de gegevens bekijken in grafieken per minuut, dag of maand.”

Tijdens de coronaperiode heeft John niet stilgezeten. Daar waar de omzet wat minder was met catering en maaltijdservice, heeft hij doorgepakt in het energiezuinig maken van zijn pand. Alle spouwmuren zijn geïsoleerd en het dak is vervangen voor een hoge kwaliteit aan isolatie. Deze investering wordt binnen vijf jaar terugverdiend en op de lange termijn voldoet het pand aan diverse energiebesparingsmaatregelen.

Bewust bezig zijn met energie- en gasverbruik en je bedrijfspand verduurzamen, daar komt meer bij kijken. Volgens John is het belangrijk om binnen je bedrijf dagelijks te monitoren aan de hand van apps. Bijvoorbeeld door te kijken naar je sluipverbruik. Zo kun je met lichtsensoren de verlichting van ruimtes die je niet gebruikt automatisch uitschakelen. Koelingen en het warm watercirculatiesysteem is aangepast op het energie- en gasverbruik. Iets waar John achter kwam toen hij de app intensief ging gebruiken. Hij vertelt verder: “In de app zag ik 's nachts dat er gas werd verbruikt, maar de app vertelde mij ook waar dit vandaan kwam. Het warm watercirculatiesysteem stond aan. Door de app heb ik inzichtelijk wanneer het verbruik hoog is, wanneer koelingen aanslaan en wat het verbruik is. Op dagen dat de winkel gesloten is spelen we hier op in door zoveel mogelijk koelingen uit te zetten. Behalve de zelfbedieningsmeubel. Wanneer we deze uitschakelen kost het me meer uren om leeg te halen en te vullen dan dat het oplevert aan energiebesparing. Hier kom je alleen achter door de app. Deze vertelt me meer dan alleen het verbruik.” “Als je energie steekt in je energiebesparing valt er echt veel te winnen. Zowel voor onze planeet als je eigen portemonnee!”, sluit John af.

Alles over Tegemoetkoming Energiekosten

Door de forse prijsstijging op de energiemarkt, heeft de overheid in 2022 besloten de energierekening van bedrijven deels te compenseren. Eén van deze maatregelen is de Tegemoetkoming Energiekosten energie-intensief mkb (TEK). De TEK is een tijdelijke tegemoetkoming voor mkb-bedrijven waarvan de energiekosten minimaal 7% uitmaken van de totale omzet.

TEK is open van 21 maart 09:00 uur tot en met 2 oktober 17:00 uur. Je kunt dan met terugwerkende kracht aanvragen voor de periode van 1 november 2022 tot 31 december 2023.

HOE WORDT DE ENERGIE-INTENSITEIT BEREKEND?

Je berekent in 3 stappen of je voldoet aan de energie-intensiteitseis. Dit gaat als volgt:

- RVO krijgt een schatting van jouw jaarverbruik van jouw netbeheerder: het standaardjaarverbruik (SJV) in m3 gas en de standaardjaarafname (SJA) in kWh elektriciteit. Er wordt gerekend met deze bedragen om te zorgen dat je zo snel mogelijk een voorschot kunt ontvangen. Er zijn enkele situaties waarin deze schatting mogelijk niet klopt. Je kunt in het aanvraagformulier aangeven of je denkt dat dit ook voor jou geldt.
- RVO rekent met een gemiddelde prijs van energie, de zogeheten modelprijs (van het 4e kwartaal van) 2022. Deze modelprijs is door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) vastgesteld op € 2,41 per m3 gas en € 0,59 per kWh elektriciteit.
- Je voldoet aan de eis (en komt dus in aanmerking voor deze regeling) als jouw energiekosten minimaal 7% van jouw omzet in 2022 bedragen.

Scan de QR-code en krijg inzicht in hoe de energie-intensiteit wordt berekend.

HOE WORDT DE DEFINITIEVE SUBSIDIE BEREKEND?

Jouw subsidie wordt berekend met de modelprijzen voor gas en elektriciteit. De energie-intensiteit met de modelprijzen van 2022 en jouw definitieve subsidie met de modelprijzen van 2023.

De prijs van energie staat niet vast. Dit betekent dat vooraf niet precies bepaald kan worden hoeveel subsidie je definitief krijgt. Dit kan voor veel onzekerheid zorgen. Daarom geeft RVO een voorschot van 35%. Hiermee houden ze het risico dat je achteraf moet terugbetalen zo klein mogelijk. Dit bedrag is verlaagd omdat het Centraal Planbureau schattingen van de energieprijzen voor 2023 heeft gemaakt en verwacht dalende energieprijzen.

NA JOUW AANVRAAG

Jouw aanvraag wordt na ontvangst beoordeeld of deze aan de voorwaarden voldoet. RVO streeft ernaar om binnen 8 weken een besluit te nemen op jouw aanvraag. Lukt dat niet, dan stellen zij jou daarvan op de hoogte. Ook laten ze jou weten binnen welke termijn zij de beslissing dan verwachten te nemen. Ben je het niet eens met de beslissing? Je kunt tot 6 weken na datum van het besluit bezwaar indienen.

Je ontvangt direct na een positieve beslissing tot verlening een voorschot van 50% van jouw voorlopige subsidie. Jouw voorlopige subsidie is jouw maximale subsidie. Heb je een voorschot van RVO gekregen? Dan stellen zij in 2024 jouw definitieve subsidie vast. Dat kan pas als het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) de modelprijzen van 2023 bekendmaakt. Zodra deze bekend zijn, krijg je van hen een bericht met het verzoek om een vaststellingsverzoek in te dienen. Niemand weet hoe de energiemarkt zich ontwikkelt, het is dan ook goed om dit te blijven monitoren. Als tarieven dalen bestaat het risico dat je een deel moet terugbetalen. Als tarieven stijgen kan het wellicht nog verstandig zijn om deze tegemoetkoming alsnog aan te vragen.

VRAGEN?

Specifieke vragen over de TEK kun je stellen via de live chat op www.rvo.nl/tek of door te bellen naar het speciale TEK-telefoonnummer: 088 042 44 60. Kom je er niet uit? Bel gerust de bedrijfsadviseurs van KNS. Wij staan voor je klaar.

Investeren in zonnepanelen, krijg ik subsidie?

Het aanschaffen van zonnepanelen kan jou helpen om stappen naar verduurzaming te maken. De vraag die KNS regelmatig krijgt is of je voor de aanschaf subsidie krijgt, wat de hoogte hiervan is en waar je terecht kunt. In dit artikel wordt uitgelegd welke subsidies jij kunt gebruiken bij het investeren in zonnepanelen.

HEB JE EEN KLEINVERBRUIK OF EEN GROOTVERBRUIK AANSLUITING?

Om te weten voor welke subsidie jij in aanmerking komt is belangrijk om te weten of je een elektriciteitsaansluiting hebt voor een kleinverbruiker of grootverbruiker. De aansluitcapaciteit (of aansluitwaarde) van je gas- of elektriciteitsaansluiting bepaalt of je een groot- of zakelijke kleinverbruiker (mkb) bent. Je bent grootverbruiker wanneer je een elektriciteitsaansluiting hebt die groter is dan 3x80 ampère. Als kleinverbruiker heb je een elektriciteitsaansluiting die kleiner of gelijk is aan 3x80 ampère. Heb je als ondernemer een kleinverbruik aansluiting? Dan kun je in aanmerking komen voor de Energie Investerings Aftrek (EIA) of de Investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing (ISDE).

ENERGIE-INVESTERINGS-AFTREK (EIA)

De meest voorkomende subsidie voor het mkb is de EIA. De overheid heeft een budget beschikbaar gesteld om energiezuinige investeringen te stimuleren en de CO₂-uitstoot te verminderen. Dit betreft een fiscale aftrekpost die je in mindering kunt brengen op je resultaat. Heb je een kleinverbruikers aansluiting en investeer je minimaal in minimaal 15.000 Wattpiek aan zonnepanelen, dan komt de investering in aanmerking voor EIA. Dit zijn ongeveer 35 tot 40 zonnepanelen, afhankelijk van het vermogen van het zonnepaneel. Je kunt dan 45,5% van de investeringskosten aftrekken van de winst. Naast zonnepanelen, kun je de EIA ook aanvragen voor andere energiebesparende maatregelen.

Een rekenvoorbeeld:

Stel je koopt in 2022 voor € 30.000 aan zonnepanelen. Hiervan kun je € 13.650 (45,5%) van je winst aftrekken. Dit levert voor een BV ongeveer € 2.000 op. Voor een onderneming die onder de Inkomstenbelasting (IB-onderneming) valt zoals bijvoorbeeld een 'Eenmanszaak' of 'VOF' kan het

voordeel oplopen tot € 5.800. Dit omdat het belastingvoordeel hier hoger is (je betaalt voor een IB-onderneming ook een hoger belastingtarief). Dit voordeel geniet je dan over het fiscaal jaar 2022 waarvan je de aangifte in 2023 doet.

Aanvragen

Op de site van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) vraag je een EIA-verklaring aan die je in de belastingaangifte verwerkt. Let op dat je deze verklaring binnen drie maanden na het sluiten van de koopovereenkomst aanvraagt. Voor het aanvragen heb je een e-Herkenning niveau 2+ of hoger nodig. Alle voorwaarden voor deze subsidie lees je op de website van RVO. Een accountant of adviseur kan je helpen bij de aanvraag.

INVESTERINGSSUBSIDIE DUURZAME ENERGIE EN ENERGIEBESPARING (ISDE)

Het doel van de ISDE is om investeringen in duurzame en energiezuinige apparaten te stimuleren. Deze subsidie bedraagt € 125 per killowattpiek bij een minimale verbruik van 50.000 kWh. Ook hier geldt dat je minimale investering van 15.000 Wattpiek vermogen aan zonnepanelen. Deze subsidie kan behoorlijk oplopen.

Een rekenvoorbeeld:

Een slagerij koopt in 2022 voor €30.000 aan zonnepanelen met een vermogen van 38 kWp. Zijn verbruik was in 2021 55.000 kWh. Dan krijgt het bedrijf € 125 * 38 kWp = € 4.750 aan subsidie op de bankrekening rekening gestort. Dat is ruim 15% van de investering. Behalve voor zonnepanelen kun je de ISDE ook aanvragen voor bijvoorbeeld een warmtepomp of zonneboiler.

Aanvragen

Deze subsidie vraag je eerst aan, voordat je een koopovereenkomst sluit met de leverancier van de

De website
van RVO

zonnepanelen. Op de website van RVO lees je alle voorwaarden en vraag je de subsidie aan. Let er op dat je bij het aanvragen een eHerkenning niveau 2+ of hoger nodig hebt.

Je kunt echter niet beide subsidies aanvragen. Wil je weten welke subsidie het meest voordelig voor jouw situatie is? Neem dan contact op met je accountant of adviseur.

KLEINSCHALIGHEIDSVANINVESTERINGS-AFTREK (KIA)

Naast de EIA of de ISDE kunnen zonnepanelen ook als 'reguliere' investeringen in aanmerking komen voor de Kleinschaligheidsinvesteringsaftrek. Je kunt de meeste investeringen die je in je bedrijf doet van de winst aftrekken. Het bedrag moet dan wel tussen € 2.400 en € 332.994 liggen in 2022. De investeringsaftrek kan oplopen tot 28% van de investering. Zonnepanelen komen hier dus ook voor in aanmerking.

Een rekenvoorbeeld:

Bij een investering van € 30.000 in zonnepanelen is het fiscale voordeel maximaal € 1.250 voor een BV en € 3.500 voor een IB-onderneming.

Investering	Kleinschaligheidsinvesteringsaftrek
niet meer dan € 2.400	0%
€ 2.401 t/m € 59.939	28% van het investeringsbedrag
€ 59.940 t/m € 110.998	€ 16.784
€ 110.999 t/m € 332.994	€ 16.784 verminderd met 7,56% van het deel van het investeringsbedrag boven € 110.998
meer dan € 328.721	0%

Dit komt dus boven op de EIA of de ISDE, indien van toepassing. De KIA voert je accountant op in je belastingaangifte.

CONCLUSIE

Als je investeert in zonnepanelen zijn er subsidiemogelijkheden. Er zitten hier wel voorwaarden aan. Je kunt als ondernemer in ieder geval gebruik maken van de KIA. Als

SUBSIDIES VOOR ENERGIEZUINIGE MAATREGELEN

Naast zonnepanelen kun je met deze subsidies ook investeren in andere maatregelen die helpen bij het verduurzamen van jouw slagerij. Raadpleeg de Milieu- en Energie en bekijk of jouw bedrijfsmiddel op de lijst staat en voldoet aan de gestelde eisen. Er zijn tal van bedrijfsmiddelen die jij als ondernemer kunt aanschaffen en hiervoor subsidie kunt aanvragen.

kleinverbruiker en een minimale investering van 15.000 Wp vermogen aan zonnepanelen kom je in aanmerking voor EIA of de ISDE. Op de website van RVO vraag je de subsidie aan.

Ook al kom je niet in aanmerking voor subsidie is het raadzaam om te blijven besparen en energiebesparende maatregelen te nemen. Dit is niet alleen beter voor het milieu maar gezien de hoogte van de energietarieven een slimme investering.

Let op dat subsidies kunnen wijzigen en budgetten die de overheid beschikbaar heeft gesteld opraken. Check vooraf de laatste stand van zaken op www.rvo.nl of neem contact op met je accountant of adviseur.

BOLSCHER MEER DAN VLEES DOET HET

Groen rijden

Bolscher meer dan vlees is een familiebedrijf dat al jarenlang enorm inzet op duurzaamheid.

Zo investeerde Bolscher in de aanleg van 1.600 zonnepanelen, het installeren van een warmtepomp, het aanleggen van ledverlichting en ook in elektrischvervoer en laadpalen.

“Samen met mijn broer willen wij de meest duurzame slager van Nederland zijn. Met de verbouwing van ons bedrijf hebben wij hierin grote stappen gemaakt. De CO₂ uitstoot van het bedrijf is met 85% teruggebracht. Naast machines hebben wij ons wagenpark volledig uitgerust met elektrisch gekoelde bussen en laadpalen. Deze bussen kunnen wij volledig laden met onze zonnepalen. Zij leveren 1,6 miljoen kilometer per jaar op”, vertelt Roy Bolscher.

**TIP VAN ROY:
“KLOP OOK AAN BIJ JE GEMEENTE EN
ANDERE OVERHEDEN OM TE KIJKEN
WELKE OPTIES ER ZIJN EN WELKE
SUBSIDIES ZIJ BESCHIKBAAR STELLEN.
ER ZIJN ZEKER MOGELIJKHEDEN”**

Wat zijn de voor- en nadelen van elektrisch rijden?

De voordelen naar het overstappen op een elektrische bestelbus worden steeds groter. Zo zijn de kilometerkosten lager, er is geen CO₂-uitstoot en de onderhoudskosten zijn vaak lager dan bij bestelwagens die op fossiele brandstof rijden. Ook neemt het kilometerbereik van elektrische auto's toe en er zijn steeds meer openbare laadpunten. Een ander voordeel is dat elektromotoren stil zijn, waardoor ze weinig geluidsoverlast veroorzaken.

“Wij laden onze bussen op ons terrein en dat doen we 's nachts. Op deze manier zorgen wij ervoor dat de bussen volledig geladen zijn als de chauffeurs in de ochtend vertrekken. Als zij weer tussentijds terug komen voor het in- en uitladen dan laden zij ook weer gelijk op. Zo houden wij de tijd om op te laden korter dan de tijd om te tanken”, gaat Roy verder. Onderweg wordt er alleen opgeladen bij langere routes, bij 400 tot 600 km per dag. De chauffeur moet toch lunchen en rusten en in de tussentijd de bus opladen.

Een nadeel kan zijn dat wanneer je ritten buiten Nederland hebt dat je onderweg minder laadpunten tegen komt dan in Nederland en ze liggen verder uit elkaar.

De aanschafkosten lijken op dit moment nog hoger dan vergelijkbare modellen met brandstof. Bolscher heeft goed laten doorrekenen. Mede door de verkregen subsidies kwamen zij uit de kosten en konden in elektrische bussen investeren.

Wat zijn de opties van financiering?

Om de aankoop en het gebruik van elektrische auto's te stimuleren zijn er diverse fiscale regelingen en subsidies die elektrisch rijden aantrekkelijker maken. Op de website van Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) lees je meerdere regelingen en belastingvoordelen.

Bolscher heeft voor zijn financiering ook gebruik gemaakt van verschillende regelingen. Onder andere hebben zij de Subsidieregeling Emissieloze Bedrijfsauto's (SEBA) aangevraagd. SEBA kan worden gecombineerd met andere regelingen. Tot eind 2025 kun je gebruik maken van SEBA. De aanschaf van elektrische bedrijfswagens vallen ook onder de Milieu-investeringsaftrek (MIA) en de Willekeurige afschrijving milieu-investeringen (Vamil).

Scan de QR-code en lees alles over financiële ondersteuning elektrisch rijden

Verlichting: hoe kun je besparen?

De redactie van de Special heeft een leverancier gevraagd om advies uit te brengen. Lixero vertelt er meer over.

Eén van de factoren die veel invloed heeft op de hoogte van jouw energierekening is verlichting. Met het vervangen of verbeteren van je huidige verlichting zijn er mooie besparingen te realiseren. Lixero helpt je graag om deze stap te maken. Wij lichten hier onze bespaarmogelijkheden toe.

Besparen met ledverlichting

De grootste besparing is te realiseren wanneer jouw slagerij voorzien is van oude verlichting, zoals halogeenlampen, TL-verlichting of gloeilampen. De huidige LED verlichting verbruikt 25 keer minder dan gloeilampen, 10 keer minder dan halogeenlampen en ruim 50% minder dan TL-verlichting. Daarnaast worden onze led-lampen continu doorontwikkeld. Hierdoor zijn de nieuwste generatie lampen energiezuiniger dan de oudere led-lampen. Er zijn ook andere voordelen. Naast energiebesparing heb je minder derving, een betere productpresentatie, minder warmte door verlichting en een langere levensduur. Dit betekent dat je langdurig blijft profiteren van jouw ledverlichting.

Dynamische verlichting in werking

Afgelopen jaar hebben wij een speciaal verlichtingssysteem ontwikkeld voor slagerijen. Dit systeem maakt gebruik van slimme sensoren die de verlichting automatisch dimmen en oplichten. Als de verlichting gedimd is, wordt er ook minder energie verbruikt. Hierdoor kan

de besparing oplopen tot wel 80%. Wanneer een klant de winkel binnenkomt wordt de helderheid van de verlichting verhoogd. Dit gebeurt met een snelheid waardoor de klant niet doorheeft dat de verlichting hiervoor gedimd was. Zo genieten alle vleeswaren van de beste productpresentatie, zonder dat deze gehele tijd fel verlicht worden. Naast dat de winkelverlichting automatisch gedimd wordt, geldt dit ook voor de werk- en kantineverlichting. Als er niemand aanwezig is schakelt deze automatisch uit. Een handige en gemakkelijke manier om energie te besparen.

Aan de slag met jouw verlichting

Wil jij ook jouw vleeswaren op de meest aantrekkelijke manier verlichten, zonder een hoge energierekening? Dan helpen wij jou hier graag bij. Samen met jou zorgen we voor jouw toekomstbestendige, energiezuinige en goed verlichte slagerij.

Keurslager van der Meer over dynamische verlichting

Keurslager van der Meer, de eerste slagerij in Nederland met dynamische verlichting

In Heerenveen vind je Keurslager van der Meer. Slager Gatze-Rommert heeft in 2021 een nieuwe winkel gebouwd. Alle energiezuinige maatregelen heeft hij genomen. "Meer dan 30 jaar heb ik nooit stilgestaan bij wat mijn verbruik is en in deze tijd moet je wel. Ik ben trots dat ik de stap naar duurzamer ondernemen heb genomen", vertelt hij.

De verlichting is een belangrijk onderdeel geweest voor de uitstraling van zijn nieuwe winkel. De verlichting is volledig led geworden. Nieuw hierin is dat zijn verlichting dynamisch is. Aan de hand van sensoren wordt de sterkte van de verlichting bepaald. Geen enkele lamp in deze slagerij schijnt voor 100%

maar voor maximaal 70 tot 80%. Als er niemand in de winkel is dan wordt de sterkte teruggebracht naar 60% bij de zelfbedieningsmeubels. Wanneer de werkruimte of het kantoor niet wordt gebruikt dan zakt de sterkte naar 40%. Dit alles gebeurt automatisch als er geen beweging wordt gemeten. Als er beweging is wordt de verlichting versterkt zonder dat je het merkt. Een ander belangrijk voordeel is dat de verlaging in sterkte ook zorgt voor minder verkleuring van je producten.

Door voor led te kiezen heeft hij zijn verbruik verlaagd. "Dit systeem van dynamische verlichting werkt helemaal top. En ik kan er nog meer uit halen. Er zijn meer instellingen die je per lamp kunt instellen. Hier moet ik tijd voor maken, zo kan ik het verbruik nog meer verlagen." Elke week houdt deze

slager zijn verbruik van de verlichting bij via een app. Daarin is bijvoorbeeld ook af te lezen hoe warm het ergens is waardoor dat ook bijgesteld kan worden.

TIP VAN GATZE-ROMMERT: "LAAT JE ADVISEREN DOOR EXPERTS EN ZORG DAT ER EEN GOED LICHTPLAN WORDT GEMAAKT. ZO HAAL JE HET BESTE UIT BIJ DE AANSCHAF EN ZORGT VOOR DE BESTE UITSTRALING VAN JE WINKEL"

Koelinstallaties: welke opties zijn er?

De redactie van de Special heeft een leverancier gevraagd om advies uit te brengen.

Emondts Koeltechniek vertelt er meer over.

Emondts Koeltechniek en Emondts KMI Fresh Food Interiors hebben de feiten en fabels op een rijtje gezet over energieverbruik van koeltechnische installaties in een slagerij. Wij hebben gekeken naar het verbruik maar ook praktische verduurzamingtips voor de gemiddelde slagerij. De energierekening van een slagerij bestaat uit een mix van verbruik door koeltechnische installaties, verlichting en verwerkingsapparatuur. Als koeltechnisch specialist focussen wij ons op de koeltechnische installaties zoals de toonbank en koel- en vriescellen. Met

de huidige energieprijzen zijn wij continue bezig met energiebesparing bij het ontwerpen van nieuwe installaties. Ook helpen wij onze klanten om het verbruik te verminderen. Bij het bepalen van de meest energiezuinige koelinstallatie, zijn verschillende koelinstallaties naast elkaar gezet.

Energiekosten van jouw koelinstallatie

Ten eerste zijn voor een slager zowel de aanschafprijs als de maandelijkse lasten van belang. Hebben al jouw koeltoonbanken, koel- en vriescellen een eigen installatie? Dan spreken we

over decentrale installaties. Een decentrale/stekkerklare installatie heeft een lagere aanschafwaarde dan een centrale duurzame koelinstallatie of ZEAS, maar een duurzame installatie gebruikt vele malen minder energie. Juist dit is op dit moment erg actueel.

CO₂ installaties worden veelal gezien als de toekomst. Klopt dit?

In de toekomst worden CO₂ en ander natuurlijke koudemiddelen zeker belangrijk. Naast energiebesparing moet je als slager ook rekening houden met de wetgeving rondom

de uitfasering van synthetische koudemiddelen. Installaties groter dan 40kW mogen al niet meer geïnstalleerd worden met synthetisch koudemiddel. De koelinstallatie bij de meeste slagers is echter niet groter zijn dan 40Kw. Vanaf 2030 mogen ook kleinere installaties niet meer worden geleverd

met synthetische koudemiddelen. De investering voor een koelinstallatie met natuurlijk koudemiddel zoals CO₂ valt stukken hoger uit op dit moment, mede omdat er ook verplicht een detectiesysteem moet worden geïnstalleerd. Dit maakt ook de installatie relatief duur in onderhoud.

Over het algemeen is een CO₂-installatie energiezuiniger dan een centrale installatie met een synthetisch koudemiddel. Maar er zijn ook zeer energiezuinige centrale koelinstallaties verkrijgbaar, werkend met een synthetisch koudemiddel, zoals een ZEAS-unit. De ZEAS-unit werkt minstens net zo efficiënt als een CO₂-installatie. Bij lage omgevingstemperaturen werkt de CO₂-installatie iets efficiënter. Bij hogere omgevingstemperaturen is de ZEAS-unit efficiënter. Hier ligt het gemiddelde energieverbruik tussen beide typen nagenoeg gelijk, echter de energiebesparing maakt een deel van deze investering goed.

Wat is op dit moment de beste keuze voor de meeste slagers?

Op dit moment is een energiezuinige centrale koelinstallatie met een synthetisch koudemiddel met een laag GWP qua aanschafprijs de aantrekkelijkste keuze voor de meeste slagers. Neem je als voorbeeld de ZEAS-unit, dan is ook het energieverbruik vergelijkbaar met een CO₂-installatie, maar ligt het investeringsbedrag aanzienlijk lager. Hiermee kan je 25 tot 30% energie besparen als je het vergelijkt met de conventionele koelinstallaties werkend met een synthetisch koudemiddel. Tot 2030 is het nog mogelijk om gebruik te maken van deze manier van energie besparen in de slagerij, tegen een aantrekkelijk investeringsbedrag.

Slagerij Laurijssen

Slager Timo Laurijssen over koelen met CO₂

In 2020 heeft slager Timo een nieuwe slagerij in Alphen gebouwd. Dat de nieuwe winkel duurzaam en energiezuinig moest worden, stond bij hem als een paal boven water. “Het is een flinke investering geweest, maar ik ben trots op wat er nu staat”, vertelt Timo.

Voor de verbouwing kwam hij voor keuzes te staan zoals welke type koelinstallaties hij moest nemen. Na veel wikken en wegen heeft hij besloten om voor een CO₂-installatie te gaan van Lemcool. CO₂ is een

natuurlijk koudemiddel, een industrieel restproduct dat een stuk ecologischer is dan de reguliere koudemiddelen. Timo vertelt verder: “De installatie heeft nog een bijkomend voordeel. Doordat de installatie onder hoge druk en temperaturen werkt, is deze efficiënter. De installatie verbruikt zo’n tien procent minder energie. Bovendien is het mogelijk om aan warmterecuperatie te doen.” Een nadeel van de installatie is wel dat het veel plek in beslag neemt in de technische ruimte. Die moet ook van de nodige alarmsystemen en

afzuigsystemen voorzien zijn, mocht er een lek komen.

Voor de CO₂-installatie kwam Timo in aanmerking voor de Energie-investeringaftrek (EIA). Die extra financiële middelen trokken hem over de streep. Hij is blij met zijn nieuwe winkel en de keuzes die hij gemaakt heeft. Ook zijn klanten neemt hij mee in wat hij gedaan heeft. Timo vindt het belangrijk dat je duurzaam bezig bent, niet alleen met je producten, maar ook in je ondernemerschap. Dat je hele bedrijfsvoering van a tot z duurzaam is.

Checklist

Wat kan ik doen om energie te besparen?

Slagers zijn al hard bezig om, waar mogelijk, energie te besparen en te verduurzamen. Je kan twee typen maatregelen treffen: in verduurzaming van materiaal of in menselijk gedrag. Dat klinkt streng, maar je kan makkelijk bezuinigingen doorvoeren door je handelingen aan te passen. Het blijft belangrijk om hier op te letten om je verbruik zo laag mogelijk te houden. En daar waar mogelijk verduurzamingsmaatregelen door te voeren. Het is goed om samen met je team te bespreken welke opties er zijn.

Hierbij een aantal suggesties. We maken onderscheid tussen maatregelen die het resultaat zijn van gedrag en technische maatregelen.

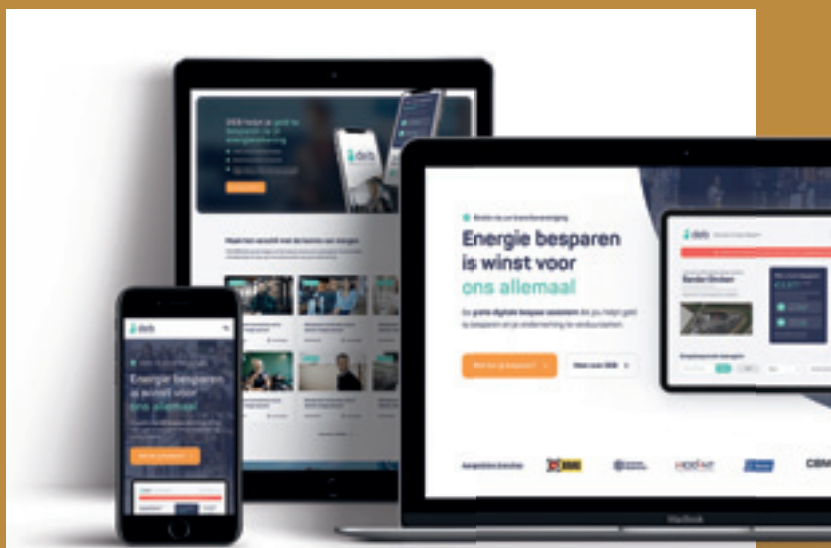
GEDRAG

- Kijk, op de dag dat je dicht bent, naar je energieverbruik en ontdek je sluipverbruik.
- Voorkom sluimerverbruik door stand-by computer, printers en keukenapparatuur. Deze blijven in stand-by modus energie verbruiken.
- Bekijk wat je gezamenlijk kan inkopen en produceren.
- Maak gebruik van overheidssubsidies/investeringsaftrek.
- Doe een beroep op energieadviseurs (DEB).
- Sluit koelcellen en vriescellen zo snel mogelijk.
- Bepaal ook goed wanneer je apparatuur aan zet. Er zijn slagers die hun ovens of vaatwassers 's nachts aan zetten vanwege het op dat moment geldende daltarief.
- Denk ook aan het afzetten van diverse machines zoals vacuummachine, boiler enz.
- Bepaal of je koelingen en vriezers echt nodig hebt (goed voorraadbeheer).
- Zet een koeling niet onnodig laag in temperatuur.
- Bepaal of je toonbank en wandmeubels gevuld laat of aan het einde van de dag leeghaalt waardoor je deze uit kunt zetten.
- Gebruik apparatuur niet onnodig lang en bepaal goed wat je zelf maakt of beter kunt uitbesteden (doe hierbij geen concessies aan kwaliteit).

TECHNISCHE MAATREGELEN

- Vervang oude koelmeubels of koelmotoren. Let op het energielabel. Gebruik flappen voor de deuren voor koel- en vriescellen en glazen deuren voor wandmeubels.
- Isoleer je koelleidingen (opnieuw).
- Maak gebruik van bewegingssensors. Denk aan de sociale ruimten, kantoren, opslagruimten en magazijnen. Zo laat je de verlichting niet onnodig branden.

- Gebruik energiezuinige verlichting, dynamische verlichting. Er is sprake van dynamische verlichting in situaties waar het niveau van de verlichtingssterkte (en eventueel de kleurtemperatuur) wordt aangepast op basis van een of meerdere factoren. Deze factoren zijn bijvoorbeeld tijd, beweging of omgevingslicht.
- Isoleer je (spouw)muren, als dit nog niet gebeurd is.
- Kijk naar de afstelling van het drukventiel in de toonbank. Vaak staat deze na onderhoud of storing niet goed afgesteld.
- Onderhoud in ieder geval jaarlijks je (koel)installaties door een gespecialiseerde monteur.
- Maak gebruik van slimme meters/apps om je energieverbruik te monitoren.
- Aanbrengen van zonnepanelen, warmtepomp en andere energiebesparende maatregelen.

DEB: digitale bespaarassistent

Het online programma Duurzaam Energie Besparen (DEB) helpt je bij alles rondom energiebesparing. Het dashboard vertelt je direct of jouw slagerij verplicht is om maatregelen te nemen van de wet Milieubeheer én is het tegelijkertijd goed voor je portemonnee. Bekijk in één overzicht welke maatregelen jouw slagerij kan nemen en wat ze aan geldbesparing kunnen opleveren. De verwachting is dat in het tweede kwartaal van 2023 een update van deze tool komt. Hierin zijn ook de aangepaste energiebesparende maatregelen opgenomen. Je vindt er ook een lijst met energieadviseurs met minimaal 2 jaar ervaring met het adviseren van MKB bedrijven.

KNS is als branchevereniging hierbij aangesloten waardoor leden gratis gebruik kunnen maken van DEB. Ga naar de digitale bespaarassistent op www.deb.nl.